

K Prohlášení českých a slovenských nezávislých ekonomů

Lidové noviny 31.12.1991

Závan svěžího větru

Populistické proklamace a osobní šarvátky - asi tak bychom mohli stručně charakterizovat většinu diskusí kolem ekonomické reformy. Příkladem budiž parlamentní řečník Miloš Zeman, připomínající notorickými útoky na ministra financí Václava Klause římského Catona, který každou řeč v senátě, ať mluvil o čemkoliv, končil slovy: „... kromě jiného soudím, že Kartágo musí být zničeno.“ Pozadu nezůstává ani druhý nejhlasitější kritik, Valtr Komárek, který nedávno v Bratislavě prohlásil, že vláda postupuje metodou „spálené země“. Ještě předtím byl ovšem Klausovou ODS označen kulantními, leč jasnými slovy za nenapravitelného komunistu.

Do těchto tragikomických a žel stále více deprimujících potyček - zavál svěží a úlevný vítr z Prohlášení českých a slovenských nezávislých ekonomů, které bylo poslední den minulého roku zveřejněno v Lidových novinách. Jeho 14 signatářů se zde zřetelně distancuje od většiny dosavadních kritiků ekonomické transformace mimo jiné i tím, že jednoznačně shledávají v pořádku základní principy reformy. Tedy rychlou liberalizaci cen, devalvaci koruny, měnovou a rozpočtovou restrikcí a rychlou privatizaci včetně kupónové metody. Jedním dechem však autoři prohlášení poukazují na řadu „více či méně závažných nedostatků“ dosavadní strategie. Kromě jiného jde o vyloučení zahraničního kapitálu z prvního kola malé privatizace a vůbec ostých vlád a politiků před zahraničním kapitálem, zákaz prodeje privatizačních kupónů mezi občany navzájem, opoždění privatizace bytů a liberalizace cen nájmu.

Již z pouhého výčtu těchto připomínek je patrné, že „nezávislí ekonomové“ vidí slabá místa naší transformace zcela jinde než její levicově orientovaní kritici. V podstatě jde (poprvé po dvou letech od zahájení reformy) o ucelenou kritiku „zprava“, která nabádá vládu, aby nepodléhala politickým tlakům zvenčí ani vlastním populistickým pokušením a důsledně trvala na dovedení transformace až do těch nejjemnějších tržních fines. Odpověď vlády na toto seriózní oslovení by měla být více než vstřícná.

Jiří Leschtina
MLADÁ FRONTA DNES
5. 1. 1992

Názor VÁCLAVA KLAUSE na prohlášení nezávislých ekonomů

Nemůžeme být nezávislí

Probíhající ekonomická reforma s sebou přináší nepřetržitou řadu společenských změn, které se často zcela vymykají desítkami let ověřované každodenní praxi. V mnoha případech proto polemika o jejich správnosti či života-schopnosti přináší úplně rozdílné názory. Na straně jedné jsou známy kritické hlasy vytýkající procesu ekonomické transformace přílišnou razantnost, na straně druhé, například v uveřejněném prohlášení českých a slovenských nezávislých ekonomů, je dáována přednost podstatnému urychlení celého, procesu.

O názor na toto prohlášení, které se sice nerozchází s principy ekonomické reformy, ale ukazuje na její slabší místa, jsme požádali federálního ministra financí VÁCLAVA KLAUSE:

„V prvé řadě si myslím, že nikdo z nás nemůže být v dnešní době zcela nezávislý. Povinností je být závislý ve smyslu být angažovaný a nedívat se na dění kolem sebe z povzdálí. Myslet si, že, právě odtud lze vidět vše přesně. To totiž není možné, a proto mi slůvko „nezávislí“ připadá v tuto chvíli jako zbytečná reklama. A navíc většinu představitelů této nezávislé ekonomické obce dobře znám, a jejich názory nejsou pro mne novinkou.“

Nicméně jsou tu výtky zcela konkrétní. A to například malá podpora vlády malým a středním soukromým podnikům, jejich malý počet vyšlý z privatizace a v neposlední řadě nedostatečná privatizace státních bytů.

„Kritika malé podpory soukromým podnikům je příliš paušální. Myšlenka, že by bylo možné nějakým snadným způsobem preferovat malé vznikající soukromé podniky, není realizovatelná. Nikdo z nás neví, kdo si tuto podporu zaslouží a kdo ne. A že z malé privatizace vzešla jen desetina žádoucího počtu nových podniků? Těchto podniků je prostě tolik, kolik jich je. Nic nebylo dekretováno a určeno centrem. Co se týká privatizace státních bytů, tak náš názor je v tomto směru jasný. Nechceme privatizovat byty, ale domy. Chceme vytvořit byty nájemné, nikoli vlastnické. Nikdo si totiž nedovede představit nekonečné problémy, které by vznikly privatizací bytů, sklepů, půd a všeho jiného.“

Třetí vytykanou chybou je, podle mínění nezávislých ekonomů, zákaz prodeje privatizačních kupónů. Neboť je tím bržděna koncentrace kapitálu a tedy i jeho efektivnost.

„Urychlení ‚falešné‘ koncentrace, a tím myslím tu skutečnost, kdy se obrovské bohatství dostane do rukou skupinám podnikavců lépe se okamžitě orientujících než většina občanů, není v žádném případě žádoucí. Naším záměrem je tento proces brzdit. Navíc je tu možnost investovat kupóny prostřednictvím investičních privatizačních fondů, a už tady vzniká tak obrovská koncentrace kapitálu, které je možné se obávat.“

Jaký je váš názor na mínění českých a slovenských nezávislých ekonomů o bojácném postoji vlády a parlamentu ke vstupu zahraničního kapitálu?

„Toto tvrzení bych od autorů prohlášení opravdu nečekal. Neboť nám je, a to je všeobecně známo, vytýkán pravý opak. Naším cílem je příliv zahraničního kapitálu v co největší míře. I když si myslím, že se na něj leckde čeká jako na spásu. Čili hovořit o jakési „socialistické“ averzi vůči zahraničnímu kapitálu je nesolidní. „Nacionalistická“ averze je však všude na světě. Je nutná, nechce-li ta která země prodat například značky svých výrobků a tím je zničit. To je třeba pozorně hlídat.“

Zůstává však ještě kritika malé podpory vlády bankovním, daňovým a právním institucím. „O tom, že bychom strašně rádi, kdyby bankovní a jiné instituce rostly, rychleji a vykazovaly vyšší kvalitu, snad nikdo nepochybuje. Vždyť jsme se za uplynulé období dostali do fáze, kdy prakticky z jedné banky vzniklo naprosté oddělení bank komerčních a centrálních za existence dnes již třiceti šesti bank. Během následujících týdnů, po schválení zákona o bankách, přijdou další, zahraniční banky. Ovšem jak se tyto banky budou chovat, je otázka jiná. Nelze jim předepisovat, kam zaměří svůj kapitál a kam nikoli.“

STANISLAV JANOVSÝ
Otištěno v PRACI (zřejmě 6.1.1992)